

Zdeněk Tomeš s Masarykovog sveučilišta u Brnu, Češka Republika, izlaže o utjecaju starenja stanovništva na ekonomiju mirovinskih sustava. Tomeš ipak vjeruje da su strahovi o financijskoj neodrživosti mirovinskih sustava pretjerani i da se oni mogu očuvati **finim prilagođavanjem** putem povećanja stope aktivnosti i zaposlenosti, većom radnom aktivnosti starijih osoba.

Marjan Maes s Katoličkog sveučilišta u Bruxellu izložila je svoj prilog posvećen redistributivnom učinku triju mogućih scenarija reformi općeg javnog sustava starosnog mirovinskog osiguranja u Belgiji, s posebnom pozornošću kako mirovinsko osiguranje potiče zaposlenike u privatnom sektoru na prestanak radne aktivnosti i odlazak u mirovinu. Autorica istražuje utjecaj reformi na ponašanje osiguranika, djelovanje na državni proračun i raspodjelu dohotka umirovljenih osoba.

U posljednjoj sesiji posvećenoj mjerama socijalne politike u očuvanju pravednosti i učinkovitosti sustava izložena su tri rada. Edlira Narazani sa Sveučilišta u Torinu i Isilda Shima iz Europskog centra za socijalnu politiku i istraživanja proučile su učinke austrijske politike očuvanja dohotka na ponudu rada osoba koje su u dobi pred mirovinom. Zbog više razloga, Austrija ima vrlo niske stope radne aktivnosti starijih osoba. Autorice su razmatrale djelovanje nekoliko reformi koje su se sastojale u smanjivanju mirovinskih prava povezanih s pružanjem pojedinih oblika pomoći ovisno o dohodovnom ili imovnom stanju.

Milford Bateman sa Sveučilišta Juraj Dobrila u Puli i Andreja Benković sa Sveučilišta u Hohenheimu, Njemačka, svoj su rad posvetili mogućnostima mikrofinanciranja neformalnih gospodarskih aktivnosti kao učinkovitoj zamjeni za temeljna prava državnog sustava socijalne skrbi. Na mnogim primjerima iz više zemalja u razvoju i tranziciji, autori zaključuju da je mikrofinanciranje u cjelini prilično neučinkovito,

postotak poslovnih neuspjeha je vrlo velik – ponajviše zato što postoji zasićenost tržišta uglavnom sličnim uslugama, a i slaba je kupovna moć lokalnog stanovništva, tako da su nesuđeni poduzetnici na kraju u gorem položaju nego što su bili prije započinjanja poslovne aktivnosti.

Istraživanje o redistributivnim učincima hrvatskog poreznog sustava izložio je Ivica Urban iz Instituta za javne financije, Zagreb. Često platitelj poreza nije i osoba koja stvarno snosi porezni teret, a riječ je o prevaljivanju (incidenciji) poreza. U Hrvatskoj je vrlo malo istraživanja o tome tko stvarno snosi teret pojedinih poreznih oblika, a posebice nedostaju istraživanja o snošenju cjelokupnog opterećenja poreznog sustava. U ovom radu se raspravlja o metodama istraživanja i iznose preliminarni rezultati istraživanja porezne incidencije i redistributivnih učinaka.

Vrlo kvalitetni radovi i zanimljiva rasprava na konferenciji nedvojbeno su pokazali da se socijalna država uvelike mijenja: socijalna se prava smanjuju, usmjeravaju prema onima koji najviše trebaju pomoć, potiče se što duže zadržavanje u svijetu rada, iznalaze načini ublažavanja nejednakosti poreznog i mirovinskog sustava.

Predrag Bejaković

doi: 10.3935/rsp.v15i3.793

**MEĐUNARODNA
KONFERENCIJA I
NACIONALNA RADIONICA:
LISABONSKA AGENDA ZA
JUGOISTOČNU EUROPU
Zagreb, 6. - 7. svibnja 2008.**

U Zagrebu je 6. svibnja 2008. održana nacionalna radionica »Lisabonska agenda za jugoistočnu Europu: fleksibilnost

i prilagodbe na tržištu rada kao uvjet za konkurentnost u Hrvatskoj«. Radionica se održala u okviru priprema za međunarodnu konferenciju »Lisbon Agenda for South East Europe« održanu 7. svibnja 2008. Radionicu i konferenciju organizirali su Institut za međunarodne odnose (IMO) iz Zagreba, Europski pokret Srbije iz Beograda i Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva (CEPOR) iz Zagreba. Radionica i konferencija dio su projekta »Ljubljana Agenda for the New Phase of the Stabilization and Association Process« koji provodi mreža *think-tank*-ova iz jugoistočne Europe. U okviru projekta pokrenuta je rasprava o ključnim pitanjima vezanim uz integraciju u EU i za razvoj vlastitih potencijala za rast, te u kojoj se mjere i prioriteta EU podudaraju s prioritetima država jugoistočne Europe. Budući da su glavni prioriteti slovenskog predsjedništva Europske unije bili rast i zapošljavanje te nastavak procesa proširenja, a te su teme važne za države jugoistočne Europe, radionica i konferencija bile su usredotočene na mehanizme provedbe, te mogućnosti korištenja iskustava i najbolje prakse država EU u jugoistočnoj Europi.

Cilj radionice »Lisabonska agenda za jugoistočnu Europu: fleksigurnost i prilagodbe na tržištu rada kao uvjet za konkurentnost u Hrvatskoj« bio je identificirati glavne prioritete za razvoj konkurentnosti ljudskih resursa i adaptabilnosti poduzeća u Hrvatskoj.

U radu radionice sudjelovalo je dvadesetak stručnjaka, članova akademske zajednice, sindikata, udruge poslodavaca kao i predstavnika državnih institucija. Rasprava je bila usredotočena na potrebe razvoja konkurentnosti, sa stajališta poduzeća i radnika u kontekstu pristupanja Hrvatske Europskoj uniji i procesa globalizacije.

Sa stajališta radnika, rasprava je obuhvatila pitanja vezana uz reguliranje rada (prvenstveno podjele između rada na od-

ređeno i rada na neodređeno vrijeme), odnosa rada i obitelji, uloge obrazovanja i interakcije s okolinom. Uravnoteženost između profesionalnog i privatnog života te odgovarajuće vještine koje se stječu raznim oblicima obrazovanja identificirane su kao ključ konkurentnosti radnika. Nedostatak nagrađivanja obrazovanja koje ne donosi viši stupanj stručne spreme jedan je od pokazatelja poteškoća vrednovanja znanja i vrijednosti te motivacije za cjeloživotno učenje. Institucije i učinkovita provedba zakona također su prepoznati među faktorima koji mogu potaknuti razvoj konkurentnosti, a čiji nedostatak pridonosi pasivnosti. Poduzeća pak, s druge strane, uravnotežuju potražnju tržišta rada, te snose dio troškova obrazovanja, ali ne šalju dovoljno jasne signale prema obrazovnom sustavu i institucijama radi procjene budućih potreba.

Iako u mnogim pitanjima suprotstavljениh stajališta (primjerice o tome je li tržište rada u Hrvatskoj fleksibilno ili o ulozi poslodavca u osiguravanju uvjeta za cjeloživotno učenje), predstavnici sindikata (Krešimir Sever, Ana Miličević Pezelj) i poslodavaca (Lidija Horvatić) naglasili su važnost uspostave redovitog i argumentiranog dijaloga radi unapređivanja provedbe socijalne i politike zapošljavanja te promjene prakse koja se uglavnom oslanja na tripartitne pregovore. Uspostava takvih procesa doprinijela bi izgradnji kapaciteta socijalnih partnera. Izgradnja kapaciteta i pravni okvir ključni su zahtjevi EU-a. Sadašnja praksa u Hrvatskoj ukazuje na znatne nedostatke na oba područja. Nedovoljna razina poštivanja pravnog okvira očituje se kroz značajan broj ugovora na određeno vrijeme koji su Zakonom predviđeni kao iznimka. Podjela na tržištu rada, između radnika zaposlenih na određeno i onih na neodređeno vrijeme, mogla bi se premostiti primjenom mjera za jačanje dohodovne sigurnosti radnika, čime bi se olakšala mobilnost i upravljanje tranzicijom. Dohodovna sigurnost povećala bi efikasnost i konkurentnost na tržištu

rada, a postojeći fokus na zadržavanju postojećeg posla (i važnosti ugovora na neodređeno vrijeme) mogao bi se pomaknuti na zapošljivost i mogućnosti stvaranje poslova umjesto očuvanja sadašnjih.

Prepreke za uspostavu efikasnog i konkurentnog tržišta rada te jačanje konkurentnosti poduzeća i radnika uključuju, između ostaloga, nedovoljno pouzdane statističke pokazatelje koji otežavaju procjenu potreba, te realnu ocjenu postojećeg stanja. Povećanje mobilnosti i adaptabilnosti je i na području EU-a prepoznato među ciljevima socijalne politike i politike zapošljavanja. Međutim, budući da ne postoji jednoznačan model postizanja fleksibilnosti niti su jasno razgraničene uloge države i socijalnih partnera, specifičnosti država jugoistočne Europe otvaraju pitanja ostvarivanja ciljeva i primjenjivost politika EU-a, uključujući Lisabonske agende. Na međunarodnoj konferenciji održanoj 7. svibnja 2008. sudionici iz jugoistočne Europe te međunarodnih institucija i organizacija (ILO, Svjetska banka) otvorili su raspravu o odnosu ciljeva i kriterija EU-a i međunarodnih organizacija prema ciljevima rasta i razvoja u jugoistočnoj Europi. Na temelju prikaza stanja u pojedinim državama jugoistočne Europe na području izgradnje ljudskih kapaciteta te tržišta rada identificirane su specifičnosti regije u odnosu na EU. Stoga je nužno mjere provedbe Lisabonske agende prilagoditi stanju i perspektivama svake pojedine države, uz uvažavanje zajedničkih problema čitave regije. Neki od izazova za države jugoistočne Europe uključuju segmentiranost tržišta rada, nisku razinu mobilnosti, neadekvatna upravljačka znanja, naročito vezana uz upravljanje ljudskim resursima, plitak socijalni dijalog, regionalne razlike, malu potražnja za radom koja ne može apsorbirati neaktivno radno sposobno stanovništvo te neefikasnu provedbu zakona. Gospodarski rast i razvoj stoga je ključan za povećanje potražnje za radom, a jačanje socijalnog

dijaloga i razvoj kapaciteta za kompromis nužan je za povećanje razine primjene propisa, osobito u uvjetima nedovoljnih kapaciteta države za učinkovit nadzor i sankcioniranje prekršaja. Cjeloživotno učenje, suzbijanje neslužbenog gospodarstva, jačanje dohodovne sigurnosti te pojednostavljenje regulatornog okvira poduzećima neke su od mjera koje bi mogle povećati mobilnost i time pomoći jačanju konkurentnosti u jugoistočnoj Europi. U tom bi se smislu strategije različitih međunarodnih organizacija i financijskih institucija trebale prilagoditi lokalnim uvjetima, što može doprinijeti boljem razumijevanju i spremnosti za provedbu reformi. Pri tome valja naglasiti usklađenost već utvrđenih mjera (npr. mjera obrazovanja i smanjivanja socijalne isključenosti u okviru programa suzbijanja siromaštva Svjetske banke) s ciljevima koji proizlaze iz usklađivanja s politikama EU-a, uključujući Lisabonsku agendu.

Među zaključcima konferencije istaknuta je važnost uključivanja organizacija iz jugoistočne Europe u razvoj i provedbu projekata vezanih uz proces integracije prema EU te jačanju konkurentnosti, koji nužno uključuju pitanja vezana uz tržište rada.

Ana-Maria Boromisa

doi:10.3935/rsp.v15i2.806

**MEĐUNARODNA
KONFERENCIJA: TREĆI
SEKTOR I ODRŽIVA
DRUŠTVENA PROMJENA: NOVE
GRANICE ZA ISTRAŽIVANJE**

Barcelona, 09.-12. srpnja 2008.

Osma međunarodna konferencija Međunarodnog društva za istraživanje trećeg sektora (ISTR) i Druga europska konferencija Europske istraživačke mreže